

JIŘÍ KALÁT

TŘI A PŮL ARABÁRNÝ

CPRESS

Tři a půl Arabárny

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Jiří Kalát
Tři a půl Arabárny – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

TŘI A PŮL ARABÁRNY

Text © Jiří Kalát, 2023
Photos © Jiří Kalát, 2023

ISBN tištěné verze 978-80-264-4968-3
ISBN e-knihy 978-80-264-5018-4 (1. zveřejnění, 2023) (ePDF)

TŘI A PŮL ARABÁRNY

JIŘÍ KALÁT

 CPRESS

OBSAH

ŠPANĚLSKO: NESMAZANÉ STOPY CHALÍFÁTU	8
MAROKO (ZÁPADNÍ SAHARA): SMĚR JIH	22
MAURITÁNIE: RYBY V POUŠTI	36
MAURITÁNIE: KEMP S OTROKY	48
MAURITÁNIE: POKLADY SAHARY	64
MAURITÁNIE: ŽELEZNÉ MONSTRUM SAHARY	80
MAURITÁNIE: DEN STRÁVENÝ V PŘEDPEKLÍ	94
MAROKO: DIVNOŘIDIČ ZA VOLANTEM	106
MAROKO: OPEVNĚNÉ ÚDOLÍ ŘEKY DRAA	118
MAROKO: BEZ SEŠITŮ A PROPISEK PROSÍM!	131
MAROKO: POHOŘÍ PLNÉ MARIHUANY	144
MAROKO: TŘI RÁJE PRO SAMOTÁŘE	154
MAROKO: PEKLO TŘIKRÁT JINAK	175

ALŽÍR: HLAVNĚ SE Z TOHO NEPOS RAT	199
MAROKO: S MAMINKOU NA ZÁDECH	205
EGYPT: ZAPRÁŠENÁ KÁHIRA	220
EGYPT: OJEB VELBLOUDEM	246
EGYPT: SVATBA A VOJÁCI NA BŘEZÍCH SUEZU	253
EGYPT: OÁZA STVOŘENÁ PRO FARAONA	272
EGYPT: ZMRZLÝ NOVÝ ROK	284
JORDÁNSKO: NA SKOK NA PIVO	292
IZRAEL: NENÍ CESTY VPŘED	303
EGYPT: NEPOS LUŠNÝ TREKAŘ NA SINAJI	308
EGYPT: NA KOLE MEZI MUMIEMI	324
ZÁVĚR: ZA TU NÁMAHU TO STOJÍ	338
PÁR POZNÁMEK NA ZÁVĚR	340

„Žij, cestuj, prožívej dobrodružství, chval život a ničeho nelituj.“

JACK KEROUAC

Každý má nějakou představu o svém budoucím zaměstnání, mezi jinými určitě nechybí lékař, pilotka, voják, záchranářka a mnoho dalších. Já vždycky chtěl být svobodným tulákem po světě. S krosnou a lišáckým úsměvem na tváři bych prozkoumával krajiny a tajemná zákoutí naší planety, psal o nich a snil o dalších. Myslím, že se mi to povedlo. Byl to sen, který se splnil a který zrodil tisíce dalších.

Jedním z nich byla i myšlenka prozkoumat celý arabský (potažmo muslimský) svět. Je to mnoho zemí i rozdílných kultur. A ano, opravdu je každá arabská země jiná, rozmanitá a vlastně i pojem „arabský svět“ je v jistém slova smyslu oxymóron. Nic takového ve své podstatě neexistuje, stejně jako neexistuje jednotný svět islámský, a už vůbec se tyto dva světy plně nepřekrývají. Chtěl jsem (a vlastně stále chci) vidět každý malý kousek zaprášeného světa severní Afriky a Blízkého východu. Lidé tyto končiny nemívají rádi, jelikož si hlavy přecpávají predsudky a stereotypy o Arabech teroristech, muslimech, násilnících a obrazech pouště jako nehostinné krajiny bez života. Částečně, ale opravdu jen minimálně, mají pravdu a cestování po těchto regionech není úplně nejjednodušší, ale kdo by stál o opak?

Egypt i Maroko lidé znají jako dovolenková letoviska. Kdo by si také nechtěl zaletět na prodloužený víkend do Marrákeše za 590 korun českých, že? Jména jako Hurghada, Marsa Alam a Šarm aš-Šajch

zná každý dovolenkář jezdící do Egypta. Co ale leží o kousek dál? Co můžeme najít sto metrů od zastávky mikrobuseů křižujících Sinajský poloostrov? Zázraky, krásu, ale hlavně zemi samotnou.

Přestože cestuje stále více lidí, jejich návyky se nemění. Sice by se mohlo zdát, že se nejmladší generace „nezávislých“ cestovatelů od svých rodičů, trávících dovolené v resortech s plně naplánovaným programem, liší, opak je však pravdou. Lidská psychika mívá často jakýsi stádní charakter, a tak chce skoro každý vidět to nejlepší, nejvyšší, největší nebo nejdivnější. To platilo ve století dvacátém stejně jako jednadvacátém. Přestože si tak nynější dvacátníci kupují letenky sami (tedy udělá to za ně vyhledávač), najdou si sami hostel (OK, taky vyhledávač) a pak si k němu sami bez průvodce dojdou (díkybohu za *Mapy.cz* a *Uber*), jejich instagramové a facebookové účty plní naprosto stejné fotografie z identických míst, jaká navštívily další statisíce lidí.

Na rozdíl od svých rodičů nejezdí do resortů, ale města zaplavily „low cost“ hostely, *Airbnb* a ubytovny, které vlastně plní naprosto stejný účel, možná se v nich více hulí tráva a pije, ale to je asi tak všechno. Samotná země s fascinující kulturou i její obyvatelé s unikátními příběhy tak často mizí v mixu „neopakovatelných“ zážitků, „lokálních“ průvodců, „místního“ jídla v „lokálních“ barech a všeho toho, co má na sobě základní marketingovou nálepku „low cost světa“ a křičící do svého okolí slovo „autentický“. Vyhnout se mu nejde, ale podívat se za hranice tohoto drsně falešného a marketingovým kouřem zastřeného světa možné je.

Zkusil jsem to a výsledek vám předkládám. Není dokonalý, ale doufám, že budete spokojeni.

**„Ignorance vede ke strachu,
strach vede k nenávisti
a nenávist vede k násilí.
To je rovnice.“**

IBN RUŠD, ABÚ-L-VALÍD MUHAMMAD IBN AHMAD IBN
MUHAMMAD (AVERROES), ARABSKÝ FILOSOF ŽIJÍCÍ
V ANDALUSII

S cedulí v ruce s nápisem Cordoba stojím u silnice, kolem projíždějí auta a já si říkám, že navštívit lazebníka před cestou nemusel být špatný nápad. Vypadám trochu jako ušmudlaný terorista na cestách za vykoupením, ale budu se modlit k bohu, aby si toho nikdo nevšiml. Stopování ve Španělsku nemá zrovna nejlepší reputaci a zatím se jí opravdu drží, i když možná to bude tím plnovousem. Mám před sebou dva měsíce na cestě, tři země a dva kontinenty k navštívení.

Je leden, ale jižní slunce krásně hřeje na tváři. Když v roce 1492 Isabela Kastilská a Ferdinand II. Aragonský dokončili křesťanskou reconquistu Pyrenejského poloostrova, vypadlo to, jako by z tamní islámsko-židovské kultury nemělo nic zůstat. Lidé se snažili pohřbít vše muslimské, jen aby odčinili něco, co považovali za potupu křesťanství. Mnoho muslimů i židů odešlo a stavby islámských chalífátů (muslimové dobývali a ovládali části

Pyrenejského poloostrova od roku 711) byly ničeny nebo přestavovány. Přes to všechno si jih Španělska (zvláště pak Andalusie) stále zachoval kouzlo dávných dobyvatelů a mezi soudobé perly maurské architektury i kultury patří bezesporu města Cordoba a Granada.

Už dlouho chci krásy těchto dvou měst vidět. Místní provoz ale vypadá, že se mi chce pomstít za moje nekřesťanské touhy, a španělští řidiči se tváří jako bych byl neviditelný. Po hodině u krajnice mi naštěstí zastavuje německý pár. S Klausem a Marikou máme společný cíl: Cordoba.

ROZPOLCENÁ CORDOBA

Před islámskou invazí na Pyrenejský poloostrov v roce 711 byla Cordoba pod vizigótskou nadvládou a pomalu upadala. S příchodem muslimských dobyvatelů se vše změnilo a Qurtuba, jak se město tehdy nazývalo, se již kolem roku 1000 stalo jedním z největších na světě.

STAROVĚKÝ ŘÍMSKÝ MOST NESE JMÉNO PUENTE VIEJO, PYŠNÍ SE 16 OBLOUKY A BYL POSTAVEN ŘÍMANY V 1. STOLETÍ PŘED NAŠÍM LETOPOČTEM.

Sjížděli se do něj umělci, učenci i obchodníci z celého známého i pro Evropany neznámého světa a vytvářeli prostředí (nejen) kulturní a intelektuální tolerance. Podle záznamů zde žilo přes půl milionu lidí, kteří měli k dispozici 300 veřejných lázní, 50 nemocnic a více než 70 knihoven.

Město dobyla křesťanská vojska v roce 1236, a od té doby zůstalo v rukou evropských vládců. Lehká vůně islámské přítomnosti je ve městě však stále znát. Malebné uličky lemované architektonickými prvky, jež do evropského světa příliš nepatří. Atmosféra Orientu se zde ukrývá za každým rohem. Staré centrum není zase tak velké, aby se v něm dalo ztratit, a k jeho poznání se stačí nechat unášet lokální atmosférou a vývěsními štíty nádherných domů. Hodiny trávím procházkami po ulicích. Nejsou tak plné, jak jsem se obával, a okolní poklidnou atmosféru jen občas naruší bouřlivý bar či oslava pořádaná na ulici. Neváhám a rád se alespoň na chvíli zapojuji. Se sklenicí španělského vína je svět hned krásnějším místem.

Hlavním důvodem mé návštěvy Cordoby je Mezquita, stavba, již není možné rozhodně minout. Jakmile vstupuji do jejích vnitřních prostor, ztrácím se v minulosti. Připadám si jako v mešitě, výzdoba i architektura by odpovídaly, ale přitom vidíte kříže i místa pro kněží. Tato unikátní ukázka maurského stavitelství se nazývá Mezquita a jedná se o architektonický „hybrid“ mešity a katedrál. Moje kroky se odrážejí od dlaždic podlahy a jejich zvuk se láme a odsakuje od okolních stěn. Uvnitř je pouze několik návštěvníků, a tak mám klid k prozkoumání vzpomínky na dávné časy. Během zimních měsíců je

zde turistů vcelku přijatelně, ale v létě se v jejích křesťansko-muslimských zdech tisíní tisícovky lidí z celého světa.

Během vlády Vizigótů byla původní stavba Mezquity využívána jako křesťanský kostel. V roce 711 však byla rozdělena na dvě části, jedna sloužila pro modlitby muslimské a ta druhá zase pro křesťanské. O sedmdesát let později však emír Abd al-Rahman rozhodl o zbourání svatostánku a výstavbě velké mešity. Její stavba se protáhla na více než dvě stě let a pro věřící byla otevřena v roce 987. O dalších dvě stě

MEZQUITA-CATEDRAL DE CÓRDOBA, TEDY NĚCO JAKO MEŠITO-KATEDRÁLA, JE PŮVODNĚ STŘEDOVĚKÁ MEŠITA, DO KTERÉ BYLA VESTAVĚNA KATEDRÁLA, TÍM VZNIKL NAPROSTO UNIKÁTNÍ ARCHITEKTONICKÝ PROSTOR.

let později se Mezquita stala kostelem a v 16. století zase katedrálou, když byla doplněna o renesanční kostelní loď, kterou můžete vidět i nyní.

V posvátných prostorách jsem strávil několik hodin. Nemohl jsem se nasytit místního genia loci, ale město nabízí i jiné pohledy. Na Mezqitu je nádherný výhled z mostu Puente Viejo spojující dva břehy řeky Guadalquivir. Na jeho konci pak čeká návštěvníky věž Torre de la Calahorra, která v sobě ukrývá modely staré mešity. Most byl postaven v 1. století před Kristem a odkazuje na několik století trvající přítomnost Římské říše na Pyrenejském poloostrově. Přebudován byl v 10. století a nyní slouží k večerním procházkám místních obyvatel i turistů.

Pálící slunce mě zahnilo do zahrad v Alcazar de los Reyes Cristianos, je to ideální místo k odpočinku a dříve sloužilo křesťanským králům a královnám. Postaveny byly pro katolického krále Alfonse XI. Kastilského v roce 1328. Pevnost a její výzdoba nese znaky maurského stylu, ale je především produktem křesťanského (post-islámského) mudéjarského uměleckého a architektonického směru. Minulost opevnění však budí děs i hrůzu, od 15. do počátku 19. století zde sídlila inkvizice, jejíž řádění si v Evropě vyžádalo tisíce mrtvých a desítky tisíc mučených.

Výhled z hradeb pevnosti na město a do zahrady dává představu o kráse místa a zeleň společně s vodotrysky v parku zase dovolí zasnít se nad dávnými dobami křesťanských králů a islámských chalífů. Vůbec se mi odtud nechce, ale je třeba v cestě pokračovat dál. Granada už volá.

OPEVNĚNÁ GRANADA

„Nemáte náhodou k tomu vínu otvůrák?“ ptám se trochu utrápeně ve vietnamské večerce (ano i ve Španělsku jsou vietnamské večerky) na Calle Reyes Católicos pod krásně osvětleným hradem Granady. Slečna za pultem se usmívá, zkušeně vytahuje vývrtku, otevírá nám víno, dává ho do pytlíku a přeje nám příjemný večer. Je to zkušená dívka. Pokouším se na ni mrknout, moc mi to nejde, ale to nevadí, ona to jistě ocení (zpětně viděno, spíše ne).

Devatenáctiletá dívka Carolin vede naši malou skupinku noční potulkou městem. Je oblečená v teplákové soupravě a šustákové bundě značící české devadesátky. „Proč mě každý chce jen ojet?“ zlobí se, trochu připitě mžourá a ostražitě kouká na naši malou skupinu. Všichni bídáci s penisem, jak nás před pár minutami pojmenovala, odvracíme pohled. Zrovna teď by to asi nikdo nepřiznal, ale i v tom, co má teď na sobě, vypadá sakra dobře. Je smutná, no možná vzteklá taky není daleko od pravdy, a já ji vlastně chápu. Je to nádherná mladá holka, a i když se snaží, a vše zakrývá absurdní fasádou s baseballovou čepkou, nenamalovanou tváří a teplákovkou, stačí, aby se usmála, a to všechno je zbytečné. Tady na jihu má o nápadníky postaráno.

Když člověk cestuje sám, má to své stinné i temné stránky. Zním holky, které své dívčí přednosti dokážou velice efektivně využívat, ať již cudně či nikoliv. Dnes poprvé ale poznávám někoho, kdo s tím má problém, a opravdu jí to nezávidím. Být škaredý stárnoucí osamělý muž na cestách má své výhody, sice si musím své víno platit, ale zase mě na každém kroku nechce nikdo osouložit. Pokud se s někým takovým

OSVĚTLENÝ ŘÍMSKÝ MOST PUENTE VIEJO VEDE PŘÍMO K NÁDHERNĚ OSVĚTLENÉ MEZQUITA-CATEDRAL DE CÓRDOBA, TEN POHLED ČLOVĚKA NEOMRZÍ.

**ALHAMBRA TVOŘÍ KOMPLEX STŘEDOVĚKÝCH PALÁČŮ POSTAVENÝCH
NAD GRANADOU, COŽ Z NÍ ČINÍ JEDNU Z NEJNAVŠTĚVOVANĚJŠÍCH
PAMÁTEK ŠPANĚLSKA.**

náhodou potkám, stačí počkat, až vystřízliví nebo mu vrátit ztracené brýle, ony ho pak ty jeho choutky zase rychle přejdou.

Touláme se místními ulicemi a občas zapadneme do nějaké té hospody. Tedy ani ne tak kvůli alkoholu, ale kvůli jídlu. Věděli jste například, že když si objednáte v Granadě pivo nebo víno, dostanete k tomu třeba malý burger nebo jiné mini jídlo? Takže my nechlastáme, ale večeříme, a to vydatně.

Ráno mi je sice trochu nanic, ale to mi rozhodně nezabrání jít prozkoumat Granadu. Tedy hurá do ulic, po kterých se procházela historie islámského i křesťanského světa.

Dobytím Granady v roce 1492 končí muslimská přítomnost na Pyrenejském poloostrově, její odkaz ale přetrvává až do dnešních dní. Město leží ve výšce kolem 800 metrů nad mořem a za jeho hranicemi začíná pohoří Sierra Nevada. Je tak ideální lokalitou pro milovníky historie, stejně jako pro nadšence do outdoorových aktivit.

Název města je často odvozován od granátového jablka, které se v oblasti hojně pěstuje. Jiná teorie ho však odvíjí z arabského Gar-anat neboli spojení „kopec poutníků“. Právě arabská, tedy přesněji maurská, architektura je to, co do města přivádí každoročně miliony turistů. Je charakterizována například arabeskami (ty tvoří převážně rostlinné motivy a geometrické tvary), sloupy, ornamenty, fontánami a kaligrafiemi zdobícími zdi. Muslimská Granada dokázala vzdorovat křesťanské reconquistě o 200 let déle než ostatní islámské celky v oblasti, byla centrem vzdělání, obchodu i náboženské tolerance.

6600 – přesně tolik lidí může každý den navštívit paláce a zahrady známé jako Alhambra. Díky obrovskému zájmu turistů z celého světa došlo k omezení počtu vstupů v rámci dne. Vstupenku do areálu je tak nutné si koupit i několik týdnů dopředu, a to i mimo sezonu. Já si tu svoji obstaral v lednu s dvoutýdenním předstihem, ale i tak na mě zbyl jen jeden volný časový slot. Na vstupence je totiž uveden přesný čas, ten neplatí pro vstup do celého areálu Alhambry, tam můžete vstoupit kdykoliv v den platnosti vstupenky, ale pouze do Palacios Nazaríes, které jsou davy návštěvníků nejvíce ohroženy. Pokud přijдете pozdě nebo naopak dříve, nebudete do těchto nádherných prostor vpuštěni.

Popravdě je to trochu zmatený systém a já celý den potkávám tápající turisty. Na druhou stranu je to ideální příležitost k seznámení a je skvělé nechat si na celou Alhambru tak jako tak celý den.

Alhambra je vlastně palácovou pevností vládců Granady, která je dokonalou ukázkou maurského stavitelství středověku. Patří mezi nejnavštěvovanější a nejfotografovanější místa v Evropě. Komplex je

***TZV. LVÍ DVŮR, NEBOLI PATIO DE LOS LEONES, JE NÁDVOŘÍ
35 METRŮ DLOUHÉ A 20 METRŮ ŠIROKÉ, JEŽ OBKLOPUJE
124 BÍLÝCH MRAMOROVÝCH SLOUPŮ.***

tvořen ze tří částí: královský palác (Palacios Nazaríes), zahrady (Generalife) a pevnost (Alcazaba). Poslední jmenovaná je jedinou z původních staveb z 11. století, kdy začal celý komplex budovat Ibn Al-Ahmar z dynastie Nasridských. Jedním z architektonických „zázraků“ je přívod vody, kterým byla voda odkloněna z osm kilometrů vzdálené řeky Darro.

Původní palácové sály prošly nedávno rekonstrukcí a návštěvníci se tak mohou kochat jejich krásou v plné síle. Na přitažlivosti jim neubraly ani pozdější přestavby křesťanských vládařů a ani rabování Napoleonových vojáků, kteří se dokonce celý komplex pokoušeli vyhodit do povětří. Alhambra po odchodu muslimských vládců nikoho příliš nezajímala a nakonec zde bylo zřízeno vězení.

Generalife neboli systém terasových zahrad je zaplněný zelení, keři, jezírky, fontánami a pomerančovničky. Je ideálním místem, kde se dá odpočívat a čekat na „svoji“ chvilku v Palacios Nazaríes. Na sluníčku a s knihou v ruce tu trávím většinu dne.

Hned naproti stavbám Alhambry naleznete bílé domy staré arabské čtvrti jménem Albaicín. Její klikaté a úzké uličky přímo lákají k procházkám i bezcílnému toulání mezi zdmi zdobenými barevnými kachličkami (azulejo) a roztodivnými malbami. Po obsazení Granady křesťany se zůstávše muslimové přesunuli právě sem, i když ani zde nebyli ponecháni příliš dlouho. Inkvizice, hned jak ze Španělska vyhnala všechny židy, se pustila i do vyznavačů islámu. Místní komunita nebyla výjimkou a mnozí její členové místo křtu raději volili exil.

Ze čtvrti Albaicín je krásný výhled na osvětlené zdi Alhambry. Poslední večer ve městě tak stojím na vyhlídce Mirador de San Nicolás a snažím se pořídit nějaké večerní fotografie. Šlo by to mnohem lépe, kdyby tu nebyl ten obrovský dav lidí, který se pokouší o to samé. Vlastně to tu celé působí jako obrovská párty. Skupinky místních hrají na bubínky, didgeridoo, housle i flétny, dívky kolem tančí a jiné zase zpívají. Moje krevní skupina, a tak si i přes ty davy focení vlastně užívám.

Najednou se hned u mě objeví poloopilá přítulná Španělka ve věku mé starší sestry. Snaží se přes nános make-upu vypadat sexy asi stejně vehementně, jako já se snažím být pro ni neviditelný. Oba jsme dost tragicky neúspěšní. Anglicky nemluví, a moje snaha vysvětlit jí, že já zase nemluvím španělsky, nejlépe žádným srozumitelným jazykem, nepadá na úrodnou půdu. Chci ji ignorovat, ale když bere do

ruky objektiv mého fotoaparátu a s lascivním úsměvem a náznakem říká něco jako: „Me gusta, grande, grande.“ Tak ji jiným, a vlastně docela nevinným gestem naznačuji, že jediné grande u mě je můj objektiv. Vtip zřejmě nepochopí, zarazí se, já posmutním, vypadá polekaně a mně dochází, že mě asi považuje za eunucha.

Začínám se svým předstíraným eunuštvím docela bavit. Ona moc ne, bere to opravdu vážně, a když volá na své kamarádky, volím raději útěk. Už na kurzu přežití krizových situací nám říkali, nejlepší je se konfliktu vyhnout úplně, zvláště když nepřítel je v převaze.

SPIŠE AFRICKÝ ALGECIRAS

Přístav Algeciras, skoro celý den se pokouším dostat stopem do této poslední evropské výspy, ale prakticky to nejde, a tak poslední kilometry trávím v autobusu. Až za tmy vyskakuju na místním autobusovém nádraží a vydávám se hledat svůj hostel.

Samotné španělské město Algeciras je pro mě velkým překvapením, dalo by se spíše říci, že to je takové hodně surové předpolí (nebo předpekčí) Afriky. Ještě než dojdu do svého ubytování, což je asi kilometr od nádraží, narazím na šlapky zvoucí mě do bordelu, dealery nabízející mi drogy a spousty dalších existencí, jež očividně patří k přístavům všude na světě.

Noční ulice nebudí příliš důvěry, přesto hledám místo, kde bych si dal večeři. Vyrážím do neony osvětlených přístavních uliček a doufám v to nejlepší, mám opravdu hlad. Španělštinu v neslangové podobě zde prakticky neslyším, a je mnohem jednodušší najít kebab

s hranolky než restauraci s vínem. Nakonec nepohrdnu africkou kuchyní u jednoho ze stánků, proč bych měl, je vážně skvělá.

Pivo na rozloučenou s Evropou hledám další hodinu. Mají ho v takové zastrčené večerce v boční uličce, při nákupu si připadám, jako bych dělal něco zakázaného až ilegálního. Svoje těžce získané pivo si vychutnávám na lavičce v přístavu, kde mě sledují pohledy, jež se mi vůbec nelíbí. Hostel mám za rohem, a tak mířím raději spát.

Další den ráno spěchám rovnou na trajekt. Lístek mám koupený už řadu měsíců, nečekám tedy žádné komplikace. Jenže ouha, tady už vlastně nejsem v Evropě a platí tu africká pravidla, což má své stinné, ale zároveň i světlé stránky.

Loď se mi někde zatoulala. Přicházím ke slečně u okénka, ona mi kontroluje lístek. Vše je v pořádku, až na jeden malý detail. Loď se jaksi zdržela a vypadá to, že několik hodin ještě nepopluje. Zpoždění není konečné, může se prodloužit i na dny. „Mohu vám dát jiný lístek na trajekt, který vás vezme do Ceuty. Sice to je Španělsko, ale už jste v Africe,“ usmívá se milá blondýnka za sklem a dodává: „Odplová za 30 minut.“

Není moc o čem přemýšlet... Moje loď do Tangeru může jet kdykoliv, klidně i za týden, a takhle budu aspoň už dneska v Africe. Sice Ceuta leží 80 kilometrů od Tangeru, budu muset překročit jedny divoké hranice, ale proč ne, trochu dobrodružství mě nezabije. Takže hurá na moře, námořníci, a sbohem Evropo!

„Mohamed? No to snad nemyslíte vážně, né? Toho si vymyslela Obchodní komora v Mekce a pokračování píše egyptské reklamák, co chátří z chlastu.“

WILLIAM SEWARD BURROUGHS II., NAHÝ OBĚD

Přede mnou je Afrika. Nemohu se dočkat, až vkročím na tenhle kontinent. Je to poprvé a já se cítím jako panice, který o to za chvíli přijde. Stejně jako bývá první sex hořkým zklamáním, tak i můj příjezd není tak úplně to, co jsem si měsíce představoval.

V přístavu mě vítá supermarket Lidl a hned vedle něj stojí Burger King. Kurňa, něco je špatně. Tím něčím je enkláva Ceuta. Tato španělská provincie, jež získala samostatnost v roce 1995, je malým výběžkem Evropy v Africe. Člověk tady tak nemůže čekat nic jiného než fungující veřejnou dopravu, čisté ulice, zásobené obchody atd. Popravdě to tady na první pohled vypadá mnohem lépe než v evropském Algecirasu, odkud jsem právě dorazil.

Potřebuji se dostat na hranici s Marokem, to ale zřejmě není problém, slečna v informačním centru mi sděluje číslo autobusu, který na hranici míří, jezdí kaž-

RYBAŘENÍ JE NA PLÁŽÍCH ZÁPADNÍ SAHARY OBLÍBENOU KRATOCHVÍLÍ.

dých pár minut. Sedím na zastávce a všechno mi to připadá jako divný sen. V MHDěčku si připadám jako na výletě v Praze, dokonce tu mají obrazovku ukazující mi příští stanice. Tomu říkám komfort.

Celá provincie Ceuta se rozkládá na území o velikosti 20 kilometrů čtverečních, takže cesta na hranice netrvá dlouho.

Výstup z autobusu je vstupem do jiného světa. Přímo přede mnou se objevuje obrovský opevněný hraniční přechod. Na všechny strany se rozbíhají vysoké ploty ozdobené kilometry ostnatého drátu hlídané ozbrojenci v uniformách. Kolem procházejí lidé s obrovskými taškami, které si berou s sebou do Maroka. Dnes tu naštěstí není tolik lidí. Moje bílá tvář funguje mnohem lépe než můj český pas. Na španělské straně procházím bez velkého papírování a zbytečných otázek. I když pravda, jdu do Afriky, cesta zpět do Evropy bude jiný oříšek.

Jen pár kroků za kontrolou už začíná chaos a bordel. Díkybohu za to. Takhle má vypadat Afrika a můj mozek je konečně spokojený, protože nyní už vše dává smysl a on se může soustředit na důležité věci. Jako je třeba cesta do Maroka přes místní imigrační oddělení...

Mezi oběma pohraničními stanovišti je okénko, spíše taková díra ve zdi, kde je třeba vyplnit vstupní formuláře. Je tu zmatek, všichni se tlačí k úředníkovi, který sice uvnitř není skoro vidět, ale jeho ruka se občas míhne s dokumenty v okénku. Předbíhání a hádky tady nejsou ničím neobvyklým. Lidé se strkají, a tak se snažím využít své ostré lokty. Myslím, že můj evropský zjev pomáhá více než cokoliv jiného. Ublížit bělochovi, byť jen malinko, se tu lidé pořád bojí. Jakmile mě úředník zmerčí, vrazí mi do ruky papír k vyplnění a dav mě okamžitě vynese mimo jeho dosah. Krok první je ale splněn.

Dokument je ve francouzštině a u některých otázek si nejsem úplně jistý, co tím autor chtěl říci. Naštěstí se objevuje jeden dobře oblečený muž a pomáhá mi s formalitami. Nejdříve si myslím, že to je někdo z hraničních úředníků, pak mi ale dochází, že to je jeden z místních, který využívá chaosu a tímto způsobem si vydělává peníze. Dávám mu několik euro, on poděkuje a jde si hledat dalšího zmateného bělocha, jemuž lepší den. Mně opravdu dost pomohl.

Formality, papíry a povolení jsou vyřízené, razítka na správných místech, takže hurá dál do nitra černého kontinentu. Vysoké ploty všude kolem, často ověncené ostnatým drátem, termokamerami i další technikou, mají bránit nelegální migraci do Evropy. Právě tudy vede jedna z migračních cest do EU, skrze enklávy Ceuta a Melilla

(obě jsou integrální součástí Španělska) je možné po souši přímo z Afriky proniknout do Evropy. Stovky běženců se o to také pokoušejí.

Mezi hranicemi vede tunel z pletiva. Sice bezpečnostním opatřením rozumím, ale skrze těsný prostor procházím se sevřeným zadkem. Je to jako kráčet vězením, možná přesněji, klecí pro zvířata. Kolem sebe vidím zahalené ženy sedící s dětmi v klíně na zemi, vedle nich leží objemné batohy a ony čekají na rozhodnutí o svém osudu. Pomoci jim nemohu, ale srdce se mi svírá úzkostí v představě, že bych byl na jejich místě. Ve vzduchu visí jistá bezčasovost a kolem jako by někdo ztlumil všechny zvuky.

Konečně vstupuji do Afriky. Kolem silnice se válí kilogramy odpadků, fučí vítr, který zvedá prach a nese zvuky blízkého tržiště. Prakticky okamžitě mě pohlcuje dav lidí kolem stanoviště taxíků. Snažím se najít ten svůj do města Fnideq, odkud jezdí autobusy do Tangeru. Můj bílý ksicht asi dostatečně jasně křičí, kam potřebuji, neb nalézám na první dobrou.

Trvá to jen pár minut a jsem na místním nádraží. Tamní naháněče zřejmě trochu překvapím, ale po pár minutách již mám v kapse lístek do Tangeru. Není kam spěchat, a tak si objednávám kávu a cigaretu. Sedím v prázdné hale, kam skrze prach dopadají paprsky slunce. Těžký vzduch ještě doplňuji o cigaretový kouř a skrze něj vnímám atmosféru místa. Po chvíli si k mému stolu přisedá muž, nic neříká, jen mi pokyne, zapálí si a nalije si čaj. Sedíme zde tak dva muži, každý na jedné straně stolu, usmíváme se, kouříme i popíjíme, a čekáme na autobus. Ten přijíždí po asi hodinovém čekání.

Tanger. V tomto kdysi divokém mezinárodním přístavu mám jen pár hodin a vlastně jen jeden cíl. Chvilí mi trvá, než se propletu úzkými uličkami staré medíny (střed starého města) a vypadnu na malém náměstí Petit Socco, kde se nachází Café Central. Právě tady psal William Seward Burroughs slavnou knihu *Nahý oběd*, stejně jako dopisy Jacku Kerouacovi a Allenu Ginsbergovi. Už od chvíle, kdy jsem tu knihu tak před patnácti lety četl, jsem si řekl, že v tomhle podniku si kafe jednou prostě musím dát.

V MAROKU JE VSTUP DO MEŠIT ZAKÁZÁN, V MALÝCH MĚSTECH ZÁPADNÍ SAHARY SE VŠAK NA TOTO NAŘÍZENÍ PŘÍLIŠ NEDBÁ.

Pvní doušky kávy si opravdu užívám a pomalu se ponořuji do snění nad dávnými dobami, kdy bylo toto město plné divných existencí, kriminálníků, dobrodruhů, fetišáků a společenské spodiny Ameriky i Evropy. Když otevírám oči, vidím chlapíka s deštníkem v ruce následovaného davem poslušných a štěbetajících turistů. O stůl vedle sedí čtyři dost divoce vyparáděné šedesátnice s průvodcem na stole, zapálenými cigaretami a čajem v rukou. Po ulici procházejí dvojice mladých evropských párů či skupiny přátel, shánějící se po trávě nebo hašiši. Některé věci se tedy nezměnily, ale dost podstatná část z nich ano. Dopjím kávu a z tohoto města mizím.

NENÍ BOMBA JAKO BOMBA

„Vy máte v tom batohu bombu?“ ptá se mě člen ochranky na letišti v Tangeru. Klid jeho hlasu určitě neodpovídá situaci, na kterou se mě ptá. Koukám na rentgen a uznávám, že ta směsice kabelů a techniky nevypadá nijak důvěryhodně, ale zase do bomby to má dost daleko. Bezpečák jde na jisto, otevírá krosnu, chvíli se v ní hrabe, vyndává ešus, v němž se ukrývá malá plynová (230 g) kartuš. Ukazuje mi ji a mračí se. „To se nesmí?“ ptám se nesměle. Jen zakroučí hlavou, bombu hází do koše a mě posílá dál. Beze slov mířím k odbavení. Na tu bombu jsem tak trochu zapomněl, ale teď si uvědomuji, že na stejném místě byla, i když jsem letěl z Prahy do Madridu a nikomu to nepřišlo zvláštní. Bezpečnostní opatření na letech uvnitř EU asi nebudou nic moc.

Letenku mám v ruce, batoh odbavený, a tak si dávám kávu, člověk totiž nikdy neví, kdy se dostane k té další. Zničehonic se z letištního amplionu ozývá: „Mr. Kalat please go to security for extra check!“ Letadlo má odlétat za pár minut, tak tohle není úplně sranda. Prodíráám se frontou lidí čekajících na boarding a mířím k pohraničnickům.

„Prý máte bombu?“ ptá se jeden. „Už ne,“ vypadne ze mě rychle a vlastně dost blbě. Vysvětluji mu, co se stalo na kontrole. Jen vrtí hlavou a požaduje vyndání věcí z batohu. Jde to pomalu, vše kontroluje a já jedním okem pozoruji hodiny. Čas utíká hrozně rychle. Prohlíží si změt kabelů, kamery atd. K tomu je u toho ještě powerbanka a další drobnosti. Vůbec nekouká přívětivě a pak se ještě zeptá: „Jste novinář?“ Tohle slovo je na Západní Sahaře možná ještě nebezpečnější než pojem terorista, a já mám letenku do Dakhly, které leží v centru tohoto sporného regionu. Zarputile vrtím hlavou a snažím se předstírat, že to slovo slyším poprvé v životě a vůbec nevím, co znamená. Na fotoaparát se stavím, kameru se stavím, náhradní SD karty, baterky, nabíječky, notebook a další proprietky se dívám, jako bych je viděl poprvé v životě. Kolem a kolem mu nelžu, opravdu nejsem novinář, jen pisálek na cestách. Sekuriták mi naštěstí věří, nebo se tak minimálně tváří, nechá mě vše zabalit a konečně mohu do letadla.

Let do Marrákeše, kde bych měl přeseďat na další letadlo, trvá jen chvíli. Jakmile se kola letadla dotknou letiště, ozve se z reproduktorů: „Prosíme všechny cestující do Dakhly, aby zůstali na svých místech a počkali na další bezpečnostní kontrolu.“ Ve mně hned hrkne a nejsem sám, v letadle zůstali další tři cestující. Dva z nich jako by vypadli

z náborových plakátů místní pobočky Al-Kajdy a ten třetí důvěru taky zrovna nebudí. Zatímco ostatní cestující opouštějí letadlo, tak na sebe jen hledíme a přemýšlíme, co s námi bude dál. Minuty pomalu ubíhají a napětí stoupá. Zničehonic se objevuje stevard a bere nám pasy. Po pár minutách je zpět, zkontroluje fotografii v pase oproti realitě a podává mi doklad zpět. „Vše v pořádku,“ říká a dodává „letadlo pokračuje do Dakhly, tak jsme vám jenom chtěli ušetřit výstup a nástup.“ Sranda to byla.

(NE)EXISTUJÍCÍ ZÁPADNÍ SAHARA

„Ahoj, tak už jsi dorazil, co?“ volá mi Omar, můj couchsurfer v Dakhle. Akorát jsem vylezl z malého letiště v poušti, které tedy spíše vypadá jako menší autobusák, a dost se divím, že zná hodinu mého příjezdu. Já mu nic neříkal. „Volali mi z letiště a ověřovali si, kdo jsi,“ vysvětluje. Hned jsem si vybavil muže, který jen před pár minutami vyběhl z letištní budovy s dvěma policisty v patách a chtěl po mně číslo na mé ubytování. To byla tedy pořádná rychlost.

Můj příjezd do tohoto zvláštního města nebyl tak vítaný, jak jsem si představoval. Cesta k Omarovi se protáhla asi na hodinu, šel jsem přes zaprášené špinavé ulice plné odpadků, šedou pláň bez špetky zeleně, z jejíž země čněly k nebi jako dva pahýly sloupky něčeho, co mohla být fotbalová branka, ale kdoví?

Nakonec jsem se ocitl před Omarovým domem a pokoušel se mu dovolat, což byl problém, neboť telefonování nefungovalo, stejně jako data, a celé to nevypadalo dobře. Seděl jsem na schodě u domu, prohlížel

si zaprášenou ulici a dumal nad tím, jak ten zapeklitý problém vyřeším. Prošel kolem kluk, pak zase jiný, a tomu dalšímu už jsem ukázal fotku z couchsurfingového profilu mého hostitele, ten ještě nevěděl, ale ten další už ano. Stačilo pár milých slov a moje krosna dopadla na zem v bytě u Omara.

Chvíli nato se objevili hostitelovi kamarádi. Přinesli večeri a bylo z toho velké posezení, pustil se fotbal a já se pokoušel o nějakou možnou komunikaci. Moc to nešlo, angličtina zde nepatří mezi oblíbené jazyky, ale podařilo se mi z nich vytáhnout, že jsou to učitelé původem ze severu (tedy Maroka), kteří se snaží odsloužit si povinný čas na „okupovaném“ území, a doufají, že se pak vrátí do „civilizovaného“ zbytku země. Držím jim palce.

VELKÁ MEŠITA V DAKHLE JE MÍSTEM, KDE ČLOVĚK NAJDE KLID A ODPOČINEK, ZDE POUTNÍKY JINÝCH VYZNÁNÍ NEODMÍTÁJÍ.

Západní Sahara je jedno z největších sporných území na planetě. Nynější konflikt zde probíhá od začátku osmdesátých let a je stále živý, i když značně utlumený. Maroko se okupovaných území nehodlá vzdát a díky velice intenzivní osidlovací politice ani nebude muset. Jeho nárokům oponují (již většinou nenásilnou formou) kampaně Fronty Polisario, která proti němu dříve vedla ozbrojené povstání. I poklidné protesty však bývají brutálně ukončovány marockou policií, aktivisté jsou zatýkáni nebo mizí beze stopy. Mnoho Maročanů si myslí, že zde na jihu probíhá regulérní konflikt, a cesty do regionu považují za nebezpečné.

Oblast je možná neklidná, ale cestování po ní není nebezpečné. Stačí dodržovat základní bezpečnostní pravidla, jako například nevypravovat se hluboko do pouště k hranicím, které jsou na mnoha místech zaminované a mohou zde působit různé militantní organizace. Dále se nedoporučuje mluvit o politice a vyjadřovat příliš hlasitě názory na okupaci též není příliš rozumné.

Sedíme nad čajem už pár hodin a povídáme si, kluci jsou opatrní a jediné, o čem si chtějí povídat, je fotbal. O umístění českých hráčů ve světových klubech toho vědí více než já a když zjistí, že ani netuším, jaký je rozdíl mezi FC Chelsea a Bayernem Mnichov (Chelsea je samozřejmě lepší, jak mi tvrdili), tak o mě ztrácejí celkem rychle zájem. Mně to moc nevadí, jelikož se potřebuji trochu prospat. Další den mě čeká skoro tisíc kilometrů dlouhá cesta pouští.

Budík mi zvoní kolem čtvrté ráno. Musím na autobus směr Mauritánie. Měl by to být přímý spoj až do hlavního města jménem Nuakšott, člověk ale nikdy neví, zbývá tedy jen doufat. Ta cesta mě znervózňuje,

**MAROCKÁ POLÉVKA HARIRA SE DÁ KOUPIT U STÁNKU
JAKO MÍSTNÍ „FAST FOOD“, JDE O VÝŽIVNOU KOMBINACI MASA,
ZELENINY, CIZRNY I DALŠÍCH LUŠTĚNIN.**

přeci jenom pojedeme přes oblast válečných operací a hranice jsou tu tak trochu záhadou, ta tenká linie v poušti má rozporuplnou pověst.

V pět hodin ráno je všude ještě tma, některé obchody a pekárny pomalu vytahují rolety, ale je jich opravdu poskrovnu. V kanceláři dopravní společnosti také ještě nikdo není, a tak před ní netrpělivě přešlapuji. Kouřím cigaretu, a když přicházejí první spolucestující, trochu se uklidňuji, je to totiž důkaz toho, že autobus opravdu jede. Po dalších pár minutách se odemyká i čekárna a otevírá kancelář.

Je šest ráno, autobus tu už dávno měl být, ale to nikoho očividně neznervózňuje. Vedle mě stojí voják, mnoho hvězdiček na ramenou, a jeho trochu větší pupek mi říká, že by se mohlo jednat o vyšší šarži, takoví kamarádi se vždy hodí, proto s ním chci zapříst rozhovor. Sice se usměje a nabídne mi cigaretu, tím ale končí, to je vše, co z něj dostávám. OK, takže čekám v tichosti.

Autobus je konečně tu. Naskáčeme dovnitř, batohy naložíme do úložného prostoru a hurá na jih. Začínám se na to dobrodružství docela těšit. Písek, Sahara, pobřeží a spousty výhledů. Autobus je pohodlnější, než jsem čekal, takže skvělý komfort. Vyjíždíme z města a jedeme rovně pouští, a rovně pouští... A pak zase rovně pouští.

Po dalších několika hodinách jízdy rovně pouští moje nadšení opadá, jedeme totiž rovně pouští, pak kousek rovně pouští, a pak aby se neřeklo, zase rovně pouští. S několika zastávkami na studenou kolu a teplý čaj takhle probíhá celá mnohahodinová cesta. Jako viděl jsem několik zajímavých kamenů v poušti, to zase jo, ale jinak nic moc. I když vše zlé je k něčemu dobré. Nuda cesty, alespoň vedla ke snížení mého obecného odporu k lidem kolem a já se začal socializovat. Potkávám tak španělského cestovatele Rafaela, jehož znalosti místní kultury, úředníků a jazyka se mi budou ještě hodit.

Zčistajasna se najednou objevuje hranice. Jedná se o pár budov se závorou přes silnici. Ta zde končí. Dále je už jen poušť. Beru si batoh a společně s Rafaelem míříme k závoře. V ruce nemám žádné potvrzení od lístku nebo jízdenku jako takovou. Prý to není potřeba a na druhé straně nás bude čekat autobus. Zdráhám se tomu věřit, ale nic jiného mi nezbývá.

S Rafaelem si intuitivně rozumíme, tak jdeme společně, ve dvou je vždycky větší sranda, říkáme si. Míříme přímo na hranici, žádné zdržování, chceme to mít za sebou. Fouká vítr a všude se vznáší písek a sem tam nějaký ten odpadek. První voják ukazuje na plachtu ležící na betonu před ním, máme vyndat věci z batohu. Poslušně vyskládáváme vše na zem. Pečlivě si prohlíží naše fotovýbavy i další techniku.

Rafael dělá pro rádia, takže má s sebou ještě pěknou řádku audiovybavení. Ozbrozenec se s nevinným výrazem téměř ihned ptá: „Nejste náhodou novináři?“ Prakticky okamžitě, oba jako jeden muž, odpovíkáme: „Ne, ani náhodou.“ Nejistě na sebe koukáme, ale víme, že děláme dobře, i když neříkáme tak úplně pravdu. Snad nám to projde, oba se usmíváme od ucha k uchu a to stačí. Balíme si fídlátka a razíme dál.

Hned za hraničními budovami ukazujeme lísteček s informací o autobusu místním taxikářům, oni hned vědí, co a jak, dostáváme čaj a prý nás převezou minibusem přes zemi nikoho...

Za budovami marockých pohraničnicků totiž silnice opravdu končí a následuje jen písek Sahary. Několikakilometrový úsek bez infrastruktury, zato s hromadou odpadků. V neutěšené poušti je tu vyjetá zmeť kolejí a neuvěřitelné množství vraků starých aut, země nikoho a bez ničeho. Náš řidič opatrně vybírá cestu. Míjíme zapadlý džíp OSN, jehož posádka se ho snaží vyprostit. Tento úsek hranice při pobřeží je otevřený pro mezihraniční dopravu. Hlouběji do pouště, podél severojižní Západní Sahary, se ovšem táhne několik stovek kilometrů dlouhá „zed“, která je přísně střežená a zaminovaná. Koukám na ohořelé vraky aut, obrovské smetiště kolem a říkám si, jak moc se musí dva národy nenávidět, že mezi sebou nejsou schopni postavit ani pár kilometrů silnice, nebo aspoň zpevněné cesty.

Na mauritánské straně hranice jde vše vlastně dobře. Pohraničníci se nám koukají do batohů, a když vidí naše věci vybalené na zemi a mezi tím vším se povalují fotoaparáty, kabely, stativy atd., tak je napadá jenom jedna otázka: „Nejste náhodou novináři?“ „Ne,“ odpovídáme oba skoro zároveň, už to máme nacvičené. Autoritám to stačí,